

Nr 91.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning; givna Stockholms slott den 21 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg anför därefter följande:

Under punkten 147 av 1936 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna till *Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning*, för budgetåret 1936/1937 ett förslagsanslag av 18,000 kronor.

Jag anhåller nu att ånyo få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

Genom proposition nr 134/1934 framlade Kungl. Maj:t förslag om understöd åt vissa lärarinnor vid mindre folkskola och biträdande lärarinnor vid folkskola, vilka på grund av skolväsendets omorganisation förlorat sin anställning.

I ett i ärendet avgivet utlåtande hade *statskontoret* uttalat sig angående de principiella förutsättningar, som borde föreligga för understöds beviljande, ävensom angående grunderna för understödsbeloppens beräknande. Härom anförde ämbetsverket i huvudsak följande.

Statskontoret hade i utlåtande den 8 oktober 1932 uttalat, att det syntes vara med billighet överensstämmande, att sådana lärarinnor, varom nu vore fråga, i de fall, där verkligt ömmande omständigheter föreläge, finge komma i åtnjutande av något understöd. Denna uppfattning ansåge sig ämbetsverket böra vidbliva. Enligt vad i skolöverstyrelsen inhämtats, torde den personalgrupp, som det här gällde, omfatta högst ett femtiotal lärarinnor, vilka genom de viktiga organisationsändringarna inom skolväsendet kunde beräknas bli avskedade från sina tjänster. Av dessa torde dock ett större eller mindre antal kunna förväntas erhålla sin utkomst med annat arbete inom skolväsendet eller annorstädes. Det vore givetvis icke rättvist att lämna ifrågavarande lärarinnor, i den mån annan sysselsättning icke kunde beredas dem, helt utan understöd, då ämneslärarinnor vid statsunderstödda privatläroverk och vissa småskollärarinnor vid privatläroverkens förberedande klasser redan tillerkänts dylik förmån. Å andra sidan borde, såsom av 1933 års riksdag i skrivelse nr 256 framhållits, tillses, att statsverket icke lämnade hjälp i andra fall än sådana, där billighetsskäl motiverade ett ingripande från statens sida.

Såsom allmän förutsättning för understöd borde gälla, att i ekonomiskt hänseende verkligt ömmande omständigheter vore för handen, vilket bland annat innebure, att understöd till gift lärarinna borde beviljas endast i det fall att, enligt verkställd utredning, mannen vore urståndsatt att försörja hustrun och familjen i övrigt.

För att komma i fråga till understöd borde vidare vederbörande i minst fem år hava varit anställd vid mindre folkskola eller såsom biträdande lärarinna vid folkskola.

Därest tjänstetiden understege tio år, syntes understödet böra utgå allenast med ett engångsbelopp, varierande efter tjänstetidens längd, men högst uppgående förslagsvis till ett års avlöning.

För lärarinnor med tjänstetid av minst tio år borde understödet kunna bestämmas till ett årligt belopp, varierande efter antalet tjänstår, förslagsvis sålunda, att understödet utginge vid en tjänstetid av

intill 15 år med	$\frac{5}{12}$	av	senast åtnjuten	årslön,
» 20 » »	$\frac{6}{12}$	»	»	,
» 25 » »	$\frac{7}{12}$	»	»	,
därefter » »	$\frac{8}{12}$	»	»	.

I intet fall borde det årliga understödet utgå med belopp överstigande 1,500 kronor och ej heller under längre tid än intill dess vederbörande uppnått 60 år, d. v. s. inträdde i pensionsåldern.

Prövningen av understödsfrågor av förevarande art ankomme givetvis på riksdagen, antingen fråga vore om engångsbelopp eller om årligt understöd.

Därest emellertid, sedan årligt understöd beviljats, vederbörande erhöle mera stadigvarande anställning vid statlig eller statsunderstödd läroanstalt eller eljest finge sin ekonomiska ställning så ändrad, att förutsättningarna för understödets åtnjutande icke längre vore för handen, torde understödet böra i fortsättningen bortfalla eller i varje fall vederbörligen reduceras. Med hänsyn härtill syntes den anordningen böra träffas, att, sedan understödet för första året tillgodonjutits, en årlig prövning av understödsbehovet skulle äga rum genom skolöverstyrelsen, som, i händelse skäl därtill funnes föreligga, ägde att förklara, att understöd ej vidare skulle utgå, eller att det skulle på visst sätt nedsättas. För möjliggörande av sådan prövning borde vederbörande vara skyldig att, därest fortsatt understöd önskades, före utgången av varje budgetår till skolöverstyrelsen inkomma med ansökning därom, varvid redogörelse borde lämnas för sökandens anställningsförhållanden och ekonomiska ställning samt de förändringar däri, som kunde hava inträtt.

Självfallet vore, att de i det föregående angivna grunderna för understöds meddelande borde kunna jämkas i såväl ena som andra riktningen, i den mån särskilda omständigheter därtill föranledde.

De av statskontoret sålunda angivna riktlinjerna förordades i propositionen nr 134/1934.

Riksdagen biföll (skrivelse nr 293/1934) Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Riksdagen anförde därvid bland annat, att de av statskontoret uppdragna riktlinjerna hade synts riksdagen lämpligt avvägda, och att riksdagen alltså medgäve, att desamma lades till grund för understödsfrågornas bedömande. Givetvis skulle prövningen av understödsfrågorna ankomma på riksdagen, antingen fråga vore om engångsbelopp eller om årligt understöd.

Med anledning av att i propositionen förordats, att då förevarande understöd skulle, åtminstone tills vidare, bestridas av det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor, anförde riksdagen vidare, att riksdagen funnit vissa skäl tala för att — på sätt redan ägt rum beträffande ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter — förevarande understöd borde utgå från särskilt anslag.

I propositioner nr 55/1935 och nr 175/1935 framlade Kungl. Maj:t förslag om understöd åt ytterligare ett antal förutvarande biträdande lärarinnor vid folkskola eller lärarinnor vid mindre folkskola, vilka på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning. Understödsbeloppen voro beräknade med ledning av de utav 1934 års riksdag godtagna riktlinjerna. Kungl. Maj:ts berörda förslag innebar vidare, att de föreslagna understöden jämte de av 1934 års riksdag beviljade skulle utgå från ett särskilt under åttonde huvudtiteln uppfört förslagsanslag.

I skrivelse nr 187/1935 anmälde riksdagen, *dels* att riksdagen medgivit, att under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt fastställa, finge från och med budgetåret 1935/1936 årligen tills vidare utgå understöd med i skrivelsen närmare angivna belopp till vissa namngivna lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, *dels* att riksdagen anvisat för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1935/1936 ett särskilt förslagsanslag av 13,000 kronor, *dels ock* att riksdagen beslutat, att de årliga understöd, vilka finge utgå jämligt riksdagens i skrivelse nr 293/1934 anmälda beslut, skulle bestridas från nämnda anslag.

Ytterligare ansökningar om understöd hava nu inkommit från ett antal lärarinnor, tillhörande ifrågavarande kategori, däribland från förra lärarinnorna vid Hohults folkskola i Älghults skoldistrikt Marta Hedvig Margareta Erlandsson, vid Högarnas mindre folkskola i Häggenäs skoldistrikt Noveva Ahlin, född Nilsson, vid Lillsjöhögens mindre folkskola i Lits skoldistrikt Nanny Augusta Östlund, född Fjällström, samt vid Nybofjälls mindre folkskola i Äppelbo skoldistrikt Anna Elvira Amalia Franzon.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

1. *Marta Hedvig Margareta Erlandsson* har hemställt om årligt understöd på grund av mistad anställning såsom biträdande lärarinna vid folkskola.

Sökanden, som är född den 27 april 1901, har avlagt småskolläraryxamen i Borås år 1923. Därefter har hon tjänstgjort inom Älghults skoldistrikt dels såsom vikarierande folkskollärlarinna under 4 terminer, dels ock från och med den 1 juli 1925 till och med den 30 juni 1930 såsom biträdande lärarinna vid Hohults folkskola. Hennes sammanlagda tjänstgöring utgjorde sålunda 14 terminer, varav 10 terminer såsom biträdande lärarinna vid folkskola. Hennes tjänstgöring vid Hohults folkskola upphörde den 30 juni 1930 med anledning av att tjänsten då förändrades till ordinarie folkskollärartjänst. Efter entledigandet hade sökanden innehaft lärarinneförordnanden av olika slag inom Älghults skoldistrikt, men oaktat vid upprepade tillfällen gjorda ansökningar icke lyckats vinna någon fast anställning vid folkskoleväsendet. — Enligt intyg av ordföranden i Älghults folkskolestyrelse är sökanden i avsaknad av kapital eller andra tillgångar. Tillsammans med en syster har hon en åldrig moder att försörja. Vederbörande folkskolinspektör har i avgifvet yttrande uttalat, att sökanden under nuvarande förhållanden hade ringa utsikt att erhålla tillfällig eller ordinarie anställning samt att statligt understöd i detta fall syntes önskvärt.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning vid Hohults folkskola utgjorde grundlön 1,200 kronor, värdet av bostad och bränsle 300 kronor, provisorisk avlöningsförbättring 150 kronor samt dyrtidstillägg 361 kronor 80 öre, eller i avrundat tal tillhoppa 2,012 kronor.

2. *Noveva Ahlin, född Nilsson*, har anhållit om understöd på grund av mistad anställning vid mindre folkskola.

Sökanden, som är född den 24 september 1885, har avlagt småskollärarexamen i Halmstad år 1905. Därefter har hon tjänstgjort dels under åren 1905 och 1906 inom olika skoldistrikt tillhopa två terminer såsom vikarierande småskollärlärarinna, dels inom Häggenås skoldistrikt såsom lärarinna vid Högarnas mindre folkskola under tiden den 2 september 1906—den 1 juni 1909, dels såsom vikarierande småskollärlärarinna i Ragunda skoldistrikt från och med höstterminen 1909 till och med vårterminen 1911, dels ock inom Häggenås skoldistrikt först vid Granbo—Ollsta—Fagerlands flyttande mindre folkskola under tiden den 8 januari 1917—den 18 augusti 1918 och därefter vid Högarnas mindre folkskola under tiden den 1 september 1919—den 1 juli 1926. Hennes sammanlagda tjänstgöring utgjorde sålunda något över 27 terminer, varav 21 terminer vid mindre folkskola. Från sin tjänst vid Högarnas mindre folkskola blev sökanden entledigad den 1 juli 1926 på grund av tjänstens förändring till folkskollärartjänst. Efter entledigandet har sökanden enligt egen uppgift endast innehaft ett kortare vikariat såsom lärarinna vid småskola. — Komministern O. Brandelius i Häggenås har intygat, att sökanden och hennes man, lantbrukaren P. Ahlin, befinna sig i så knappa ekonomiska omständigheter, att verkligt behov av understöd föreligger. Enligt intyg av kommunalfullmäktiges ordförande i Häggenås socken innehar sökanden för makarnas borgenärers räkning en tidigare av mannen ägd, till 10,800 kronor taxerad fastighet, vars jordbruk dock är i dålig hävd och endast föder två kor. I samma intyg uppgives, att makarna torde hava skulder uppgående till omkring 12,000 kronor, att de icke äro taxerade för någon inkomst, att deras ekonomi är mycket svag och att ingen utsikt till förbättring av ekonomin förefinnes.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning vid Högarnas mindre folkskola utgjorde: grundlön 1,200 kronor, ålders-tillägg 300 kronor, värdet av bostad och bränsle 300 kronor samt dyrtidstillägg 399 kronor 60 öre eller sammanlagt i avrundat tal 2,200 kronor.

3. *Nanny Augusta Östlund, född Fjällström*, har anhållit om det understöd, som kan beviljas henne på grund av mistad anställning vid mindre folkskola.

Sökanden, som är född den 14 april 1887, har avlagt småskolläraryxamen i Östersund år 1905. Därefter har hon tjänstgjort dels inom Stuguns skoldistrikt såsom ordinarie småskollärlärarinna under tiden den 1 januari 1906—den 31 december 1907 och såsom lärarinna vid mindre folkskola under tiden den 1 januari 1908—den 30 juni 1915, dels ock inom Lits skoldistrikt såsom sjukvikarie vid mindre folkskola under nära två månader år 1917 samt såsom tills vidare anställd lärarinna vid Lillsjöhögens mindre folkskola under tiden den 1 juli 1922—den 30 juni 1927. Hennes sammanlagda tjänstgöringstid utgjorde sålunda över 29 terminer, varav 25 terminer vid mindre folkskola. Från sin tjänst vid Lillsjöhögens mindre folkskola blev sökanden entledigad den 30 juni 1927, på grund av att den mindre folkskolan då nedlades och folkskola i dess ställe inrättades. — Enligt intyg av kyrkoherden i Lits församling är sökanden gift med arbetaren G. J. Östlund och har i äktenskapet med denne tre barn, födda respektive 1915, 1917 och 1920. Andra

tillgångar än mannens årliga arbetsförtjänst finnas icke. Makarna, som erhållit ett s. k. småbrukarlån, häfta i skuld härför med omkring 6,000 kronor och måste anses medellösa. Kommunalfullmäktiges ordförande i Stuguns socken intygar, att familjen Östlund endast med svårighet kan erlagga gäldräntorna å förenämnda lån, att sökanden icke åtnjuter någon kontant inkomst samt att hennes mans kontanta årliga inkomster kunna uppskattas till högst 500 à 600 kronor.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning vid Lillsjöhögens mindre folkskola utgjorde: grundlön 1,200 kronor, ålderstillägg 300 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor samt dyrtidstillägg 486 kronor 45 öre, eller sammanlagt 2,286 kronor 45 öre.

4. *Anna Elvira Amalia Franzon* har anhållit om skäligt understöd på grund av mistad anställning vid mindre folkskola.

Sökanden, som är född den 26 november 1889, har avlagt småskollärarexamen i Hageström år 1909. Därefter har hon tjänstgjort dels vid mindre folkskola inom Svegs skoldistrikt åren 1909—1912 under tillhoppa 6 terminer 12¹/₂ veckor, dels vid mindre folkskola och småskola inom Loos skoldistrikt under hela året 1913, dels vid mindre folkskola inom Lillherrdals skoldistrikt åren 1914—1915 under tillhoppa 3 terminer, dels såsom vikarierande lärarinna vid folk- och småskola inom Mora skoldistrikt under omkring 1¹/₂ termin av läsåret 1915—1916, dels ock vid Nybofjälls mindre folkskola inom Äppelbo skoldistrikt från och med den 8 september 1916 till och med slutet av vårterminen 1934, eller tillhoppa 36 terminer. Hennes sammanlagda tjänstgöring utgjorde sålunda något mer än 49 terminer, varav vid mindre folkskola omkring 44 terminer. Från sin tjänst vid Nybofjälls mindre folkskola blev sökanden entledigad den 1 juli 1934, enär skolan nedlades på grund av att skolpliktiga barn ej längre funnos inom skolområdet. — Enligt intyg av ordföranden i Äppelbo sockens kommunalnämnd är sökanden i fullständig saknad av medel för sitt uppehälle. Vidare har under hand uppgivits, att sökanden är sjuklig och arbetsoförmögen.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning vid Nybofjälls mindre folkskola utgjorde: grundlön 1,200 kronor, ålderstillägg 450 kronor, provisorisk avlöningsförbättring 150 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor samt dyrtidstillägg 413 kronor 4 öre, eller sammanlagt 2,513 kronor 4 öre.

I ärendet hava utlåtanden avgivits av skolöverstyrelsen och statskontoret.

Skolöverstyrelsen har anfört huvudsakligen följande:

Vid prövning av ansökningarna hade överstyrelsen såsom riktlinjer att tjäna till ledning vid understödsfrågornas avgörande följt de av statskontoret i utlåtande den 25 januari 1934 framlagda och av riksdagen godkända riktlinjerna.

Enligt dessa skulle ett av grundvillkoren för erhållande av understöd vara, att vederbörande i minst 5 år varit anställd vid mindre folkskola eller såsom biträdande lärare vid folkskola.

Vid beräkning av understödsbeloppens storlek såsom beroende på tjänstgöringens omfattning hade överstyrelsen liksom tidigare medräknat förutom vederbörandes tjänstgöring vid mindre folkskola eller såsom biträdande lärare vid folkskola även övrig av vederbörande fullgjord tjänstgöring vid folkskoleväsendet före tidpunkten för entledigandet.

Beträffande sökandenas behov av sådant understöd, varom nu vore fråga, ansåge överstyrelsen för sin del att dylikt behov föreläge för samtliga sökandena.

Överstyrelsen ville slutligen framhålla, att överstyrelsen vid beräkningen av understödsbeloppens storlek icke tagit hänsyn till den sänkning av index för dyrtidstilläggs bestämmande, som inträtt efter sökandenas avgång ur tjänst, och att överstyrelsen sålunda icke heller med hänsyn till nämnda förhållande vidtagit någon reducering av ifrågavarande belopp.

Med tillämpning av här ovan angivna beräkningsgrunder hade överstyrelsen kommit till följande resultat i fråga om de understödsbelopp, som skulle kunna tillerkännas en var av sökandena, nämligen åt *Erlandsson*, som tjänstgjort allenast 7 år ett engångsunderstöd av 2,000 kronor, i stort sett motsvarande hennes avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning vid Hohults folkskola, åt *Ahlin*, med en sammanlagd tjänstetid av omkring 14 år, $\frac{5}{12}$ av 2,200 kronor, eller årligen 900 kronor, åt *Östlund*, med en sammanlagd tjänstetid av över 14 $\frac{1}{2}$ år, $\frac{5}{12}$ av 2,286 kronor 45 öre eller årligen 952 kronor 68 öre, vilket belopp dock med hänsyn till att antalet av sökandens tjänstgöringsår allenast med omkring 2 månader understeg det antal, på grund varav hon enligt det av statskontoret föreslagna beräkningssättet skulle kunna tillerkännas $\frac{6}{12}$ av lönen, eller 1,143 kronor, borde avrundas uppåt till årligen 1,000 kronor, samt åt *Franzon*, med en sammanlagd tjänstetid av över 24 $\frac{1}{2}$ år, $\frac{7}{12}$ av 2,513 kronor 4 öre, eller årligen 1,466 kronor 94 öre, vilket belopp dock med hänsyn till att antalet av sökandens tjänstgöringsår så nära gränsade till det antal, på grund varav hon enligt statskontorets riktlinjer skulle kunna tillerkännas ett högre understöd än det nyss angivna, borde, i betraktande även av hennes fullständiga medellöshet och oförmåga att själv bidra till sitt uppehälle, avrundas uppåt till årligen 1,500 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att ovannämnda understöd måtte, under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt fastställa, utgå från förslagsanslaget till understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning.

Statskontoret har anfört i huvudsak följande:

Beträffande *Erlandsson* erinrade statskontoret att ämbetsverket vid framläggandet av riktlinjer att tjäna till ledning vid avgörandet av understödsfrågor av här förevarande art framhållit, att i de fall lärarinnor av förevarande kategori tjänstgjort mer än 5 år men mindre än 10 år, understöd borde utgå allenast med ett engångsbelopp, varierande efter tjänstetidens längd men högst uppgående till förslagsvis ett års

avlöning. I enlighet härmed syntes Erlandsson böra tillerkännas understöd på sätt skolöverstyrelsen föreslagit, därvid emellertid beloppet, med hänsyn till att hennes tjänstgöringstid uppginge allenast till 7 år, icke syntes böra bestämmas högre än till 1,500 kronor.

I fråga om *Ahlin* ville statskontoret, med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst angående makarna Ahlins ekonomi och då mannen Ahlin syntes vara urständssatt att försörja sin hustru, icke göra erinran mot bifall till framställningen på sätt skolöverstyrelsen hemställt.

Vidkommande *Östlund* erinrade statskontoret, att enligt de av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända riktlinjerna för ifrågasvarande understödsverksamhet skulle såsom allmän förutsättning för understöd gälla, att i ekonomiskt hänseende verkligt ömmande omständigheter vore för handen, vilket bland annat innebure, att understöd till gift lärarinna borde beviljas endast i det fall, att enligt verkställd utredning mannen vore urständssatt att försörja hustrun och familjen i övrigt.

Med hänsyn till nu angivna allmänna förutsättning funne statskontoret tveksamt, huruvida i förevarande fall understöd borde utgå. I betraktande av vad som meddelats angående makarna Östlunds ekonomiska förhållanden ville ämbetsverket dock icke motsätta sig, att något understöd lämnades. Enär emellertid sökandens man vore i stånd att bidraga till familjens uppehälle, syntes det statskontoret, att det av skolöverstyrelsen ifrågasatta understödsbeloppet borde reduceras, förslagsvis till 700 kronor.

Angående *Franzon* framginge det av skolöverstyrelsens utlåtande i ärendet, att sökanden blivit entledigad från sin tjänst vid Nybofjälls mindre folkskola av den anledningen, att skolpliktiga barn ej längre funnos inom skolområdet. Då, såvitt statskontoret kunde finna, sökanden vid sådant förhållande icke syntes vara att hänföra till den kategori av lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, ansåge sig ämbetsverket icke kunna tillstyrka bifall till ansökningen.

Skolöverstyrelsen har i anledning av vad statskontoret anfört i fråga om understöd åt *Franzon* avgivit förnyat utlåtande i detta ärende och därvid anfört huvudsakligen följande:

När överstyrelsen i utlåtande över ansökning av *Franzon* om statligt understöd grundat sitt beslut att tillstyrka hennes framställning bland annat därpå, att hon entledigats från sin tjänst vid nämnda mindre folkskola i anledning därav, att skolpliktiga barn ej längre funnos inom skolområdet, låge häri ingen motsättning mot den allmänna grundsatsen att dylikt understöd kunde utgå endast till sådana lärarinnor, som på grund av organisatoriska åtgärder inom vederbörande skoldistrikt förlorat sin anställning. Den omständigheten, att barnantalet vid Nybofjälls mindre folkskola nedgått i sådan grad, att skolan måste nedläggas, föranledde ett beslut av vederbörande kommunalfullmäktige om sådana organisatoriska förändringar i distriktets skolväsende, att ändring i det för distriktet gällande reglementet påkallades. När det i folkskolestadgan § 33 mom. 3 förutsattes, att sådan förändring med avseende på skolväsendet bleve vidtagen, att inom skoldistriktet tills vidare anställd biträdande lärare vid folkskola eller lärare vid mindre folkskola av sådan

anledning måste entledigas, låge det tydligen i sakens natur, att anledningen till dylik omorganisation med åtföljande tjänstindragning kunde vara även barnantalets minskning. Av sådan anledning hade också åtskilliga av de lärarinnor entledigats, åt vilka riksdagen tidigare i liknande fall beviljat understöd. Överstyrelsen ville i sådant avseende hänvisa till de i propositionen nr 134/1934 omnämnda lärarinnorna Johansson och Zakrisson, vilka entledigats, Johansson »då skolan på grund av ringa barnantal indrogs» och Zakrisson, »på grund av skolans indragning, enär några skolpliktiga barn ej längre funnos inom skolroten». Samma förhållande föreläge beträffande den i propositionen nr 175/1935 omfördä lärarinnan Andersson, som måste avträda från sin tjänst, »på grund av att skolan då indrogs i anledning av ringa barnantal».

I dessa nu återopade fall hade statskontoret i avgivna yttranden funnit förutsättningar för utgåendet av understöd åt sökandena föreligga. Det torde vara uppenbart, att Franzon befunne sig i ett fullkomligt liknande läge och alltså vore att hänföra till den kategori av lärarinnor, som på grund av skolväsendets omorganisation förlorat sin anställning.

På grund av det anförda och med hänvisning till sitt tidigare utlåtande i ärendet hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes framlägga förslag för riksdagen om understöd åt Franzon.

I enlighet med förut tillämpade principer anser jag, att ifrågavarande lärarinnor, som alla mistat sina anställningar vid folkskola eller mindre folkskola på grund av skolorganisatoriska åtgärder och numera sakna annat förvärvsarbete, böra beredas något understöd. Jag vill därvid beträffande storleken av de understöd, som synas böra utgå till Erlands-son, Ahlin och Östlund, ansluta mig till vad statskontoret i sådant avseende föreslagit. I likhet med skolöverstyrelsen anser jag understödet till Franzon böra fastställas till 1,500 kronor för år.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med beslut om understödets utbetalande meddela närmare villkor och bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med vad i sådant avseende föreskrivits i fråga om motsvarande tidigare meddelade understöd till lärarinnor av ifrågavarande kategori.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att jag i propositionen nr 55/1935 anmälde, att framställning gjorts angående understöd åt förra lärarinnan vid Ytterviks mindre folkskola i Bureå skoldistrikt Maria Lovisa Wiklund, född Forsberg. Framställningen hade förordats av skolöverstyrelsen men avstyrkts av statskontoret, som framhållit, att i detta fall så ömmande omständigheter knappast kunde anses föreligga, som angivits såsom allmän förutsättning för understöd. Jag anslöt mig till denna statskontorets uppfattning. Nu har skolöverstyrelsen tillstyrkt en förnyad framställning av Wiklund om understöd. Av ett framställningen bilagt intyg framgår, att Wiklund vore hänvisad till »tungt kroppsarbete» i hemmet, som hon själv skötte, och att detta ansträngande ar-

Departement-
schefen.

bete syntes vara orsaken till att hennes hälsotillstånd vore dåligt. Mannen, som vore kroppsarbetare, befunde sig i mindre goda ekonomiska omständigheter. Statskontoret har anfört, att intyget rörande sökandens och hennes mans ekonomiska ställning och levnadsförhållanden i övrigt icke föranlett statskontoret att frångå sin tidigare uttalade uppfattning i fråga om understöd i förevarande fall. Jag delar den mening, varåt statskontoret givit uttryck.

Slutligen får jag anmäla, att förra biträdande lärarinnan vid Håsjö folkskola i Håsjö skoldistrikt Katarina Karolina Persson, som av 1934 års riksdag tillerkänts ett engångsbelopp av 1,700 kronor, anhållit att komma i åtnjutande av årligt understöd. Ansökningen har avstyrkts av såväl skolöverstyrelsen som statskontoret. Även jag anser mig icke kunna förorda densamma.

Sammanlagda beloppet av de av 1934 och 1935 års riksdagar beviljade årliga understöden uppgår till i avrundat tal 13,000 kronor, med vilket belopp anslaget för ändamålet är uppfört i riksstaten för innevarande budgetår. Under punkten 147 av 1936 års åttonde huvudtitel har motsvarande anslag för budgetåret 1936/1937 beräknats till 18,000 kronor. De av mig nu förordade understöden uppgå till $(1,500 + 900 + 700 + 1,500 =)$ 4,600 kronor, varför utgiftsbelastningen å anslaget för nästkommande budgetår kan beräknas bliva i avrundat tal 17,600 kronor. Jag föreslår därför, att anslaget uppföres med sistnämnda belopp.

I anslutning till vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl fastställa, må kunna understöd

ej mindre för budgetåret 1936/1937 till förra lärarinnan vid Hohults folkskola i Älghults skoldistrikt Marta Hedvig Margareta Erlandsson med ett engångsbelopp av 1,500 kronor,

än även från och med budgetåret 1936/1937 årligen tills vidare till

a) förra lärarinnan vid Högarnas mindre folkskola i Häggenås skoldistrikt Noveva Ahlin, född Nilsson, med 900 kronor;

b) förra lärarinnan vid Lillsjöhögens mindre folkskola i Lits skoldistrikt Nanny Augusta Östlund, född Fjällström, med 700 kronor;

c) förra lärarinnan vid Nybofjälls mindre folkskola i Äppelbo skoldistrikt Anna Elvira Amalia Franzon med 1,500 kronor;

dels ock anvisa till Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, för budgetåret 1936/1937 ett förslagsanslag av . . . . . kronor 17,600.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Tunberg.
